

Marian Nicolae
(coordonator)

Actul juridic în Noul Cod civil

Probleme teoretice cu implicații practice

Adriana Almășan
Marieta Avram
Vladimir Diaconiță
George-Alexandru Ilie
Marian Nicolae
Cristian Paziuc

Liviu Pop
Ionuț-Florin Popa
Monica Amalia Rațiu
Radu Rizoiu
Valeriu Stoica
Gheorghe-Liviu Zidaru



Cuprins

Cuvânt-înainte	IX
Gânduri despre Gheorghe Beleviu (<i>Liviu Pop</i>).....	XIII
Repere biografice	XV
Listă selectivă de lucrări publicate.....	XVII
Abrevieri	XXVII

Partea I. Formarea actului juridic civil

Conformitatea contractului cu ordinea publică. Despre ordinea publică clasică și ordinea publică modernă (<i>Liviu Pop</i>).....	3
Buna-credință în dreptul contractelor. Genealogia, sursele și funcțiile bunei-credințe în dreptul contractelor (<i>Ionuț-Florin Popa</i>)	41
Eroarea scuzabilă – standard și aplicații practice (<i>Cristian Paziuc</i>)	80

Partea a II-a. Efectele actului juridic

Aplicarea relațională a principiului <i>pacta sunt servanda</i> (<i>Adriana Almășan</i>)	113
Despre impreviziune și risc – sau, mai exact, despre răspundere – în ipoteza debitorului ce se află în întârziere. Scurte observații (<i>Vladimir Diaconiță</i>).....	166
Despre declarația unilaterală de rezoluțiune și reziliere. Probleme teoretice și practice (<i>Marian Nicolae</i>)	185

Partea a III-a. Nulitatea actului juridic

Nulitatea amiabilă (extrajudiciară) poate să fie și unilaterală? (<i>Marieta Avram</i>)	259
Nulitatea contractului de achiziție publică mascat într-un alt tip de contract (<i>Monica Amalia Rațiu</i>)	277
<i>Resoluto iure dantis, resolvitur ius accipientis</i> – mit și realitate în materia efectelor nulității actului juridic civil (<i>George-Alexandru Ilie</i>)	311
Când penalul ține loc de civil. Despre soarta ipotecii în cazul desființării titlului (<i>Radu Rizoiu</i>)	383
Imprescriptibilitatea dreptului material la acțiunea în constatarea nulității absolute a unui act juridic: o soluție discutabilă (<i>Valeriu Stoica</i>)	438
Căi procedurale de invocare a nulității actului juridic civil (<i>Gheorghe-Liviu Zidaru</i>)	453

Conformitatea contractului cu ordinea publică. Despre ordinea publică clasică și ordinea publică modernă

Dr.h.c. Liviu Pop,
profesor emerit al Universității „Babeș-Bolyai”,
membru corespondent al Academiei Române

Studiul are ca temă ordinea publică privită în înțelesul său de limită a principiului libertății contractuale. Autorul pornește în analiza acestui concept de la constatarea că, în prezent, este aproape imposibilă formularea unei definiții suficient de cuprinzătoare, pentru a fi unanim acceptată de către doctrina de specialitate și de jurisprudență. Aceasta pentru faptul că este o noțiune al cărei conținut este într-o continuă evoluție, în funcție de trebuințele vieții juridice, aflate într-o dinamică tot mai accelerată. De aceea, constată că ordinea publică actuală are două componente: ordinea publică clasică și ordinea publică modernă; prima a fost și continuă să fie conservatoare, iar cea de a doua se vrea a fi novatoare. Ordinea publică clasică constă, de regulă, în apărarea coloanelor principale de susținere a societății, cum sunt: statul, familia și individul, precum și drepturile fundamentale ale omului, denumite „drepturi ale personalității”. Ordinea publică modernă are misiunea de a răspunde trebuințelor vieții contractuale, determinate mai ales de marile schimbări economice care s-au produs și continuă să se producă în societatea modernă.

Ordinea publică modernă are două componente: ordinea publică economică de direcție și ordinea publică economică de protecție. Ordinea publică economică de direcție se obiectivează în reglementările legale care oferă statului posibilitatea de a îndruma, conduce și dirija viața contractuală, pentru a fi cât mai conformă cu utilitatea economică. Ordinea publică economică de protecție are ca obiectiv restabilirea și realizarea echilibrului contractual între contractantul mai slab, care trebuie protejat, și contractantul mai puternic economic, care este cel mai adesea un profesionist bine informat.

Studiul se încheie cu o scurtă analiză a sancțiunilor care intervin în cazul încălcării ordinii publice la încheierea contractelor. În principiu, sancțiunea este nulitatea absolută, totală sau, după caz, parțială, a contractului în cauză; evident că această sancțiune va fi aplicată în cazurile în care legea o prevede expres, precum și în ipoteza în care prin norma legală încălcată se apără un interes general. Prin excepție, nulitatea contractului va fi relativă, când norma imperativă încălcată apără un interes particular, făcând parte din conținutul ordinii publice de protecție. În afara sancțiunii nulității contractului, unele acte juridice pot fi sancționate cu ineficacitatea lor totală sau parțială.

I. Considerații generale cu privire la ordinea publică

1. Precizări introductive. Reglementare legală

Conceptul de „ordine publică” este mai frecvent întâlnit în spațiul legislativ, în doctrina de specialitate și jurisprudență, mai ales în legătură cu condițiile care trebuie să fie respectate pentru încheierea valabilă a contractelor și, în general, a actelor juridice; astfel, ordinea publică a fost și este și în prezent consacrată ca fiind, alături de „bunele moravuri”, una dintre cele mai importante limite generale ale libertății contractuale sau de încheiere a actelor juridice civile. Astfel, în art. 5 din vechiul Cod civil român se prevedea expres: „Nu se poate deroga prin convenții sau dispoziții particulare, la legile care interesează ordinea publică și bunele moravuri”. De asemenea, în legătură cu scopul sau cauza convențiilor, în art. 968 din vechiul Cod civil se dispunea imperativ: „Cauza este nelicită (...) când este contrarie bunelor moravuri și ordinii publice”. În alți termeni, pentru ca un contract să fie valabil, se cerea ca el să nu fie contra ordinii publice și bunelor moravuri; rezultă că era vorba de o condiție negativă ce se cerea a fi respectată; în caz contrar, contractul era lovit de nulitate, soluție ce era o manifestare a voluntarismului social care, în opinia unor autori, constituie fundamentul teoretic al contractului¹.

¹ A se vedea: J. Hauser, L'ordre public et les bonnes mœurs, în „Les concepts contractuels français à l'heure des Principes du droit européen des contrats”, Paris, 2003, p. 105; L. Julliot de la Morandière, L'ordre public en droit privé interne, Études

Redactorii noului Cod civil român, aflat astăzi în vigoare, se pare că au rămas fideli acestei concepții, dovadă fiind faptul că textele în cauză au fost preluate și în formularea reglementărilor actuale. Astfel, chiar în Titlul preliminar al noului Cod civil, în art. 11 se dispune la fel ca în art. 5 din vechiul Cod civil: „Nu se poate deroga prin convenții sau acte juridice unilaterale de la legile care interesează ordinea publică sau de la bunele moravuri”. În scopul respectării acestei reguli, sunt prevăzute și două instrumente de control, și anume obiectul și cauza contractului, care trebuie să fie licite și morale. Art. 1.225 alin. (2) și (3) C.civ. prevăd că obiectul contractului trebuie să fie licit, sub sancțiunea nulității absolute; obiectul este ilicit, printre altele, „atunci când contravine ordinii publice ori bunelor moravuri”. De asemenea, art. 1.236 C.civ. dispune că, alături de existența ei, cauza contractului trebuie să fie licită și morală: cauza este ilicită când este contrară (...) ordinii publice [art. 1.236 alin. (2) C.civ.]; cauza este imorală când este contrară bunelor moravuri [art. 1.236 alin. (3) C.civ.]. În final, art. 1.238 alin. (2) C.civ. prevede imperativ: „Cauza ilicită sau imorală atrage nulitatea absolută a contractului dacă este comună ori, în caz contrar, dacă cealaltă parte a cunoscut-o sau, după împrejurări, trebuia s-o cunoască”. În pofida anumitor divergențe doctrinare în ce privește definiția și analiza condițiilor pe care trebuie să le îndeplinească cele două elemente structurale ale contractului – obiectul și cauza –, care alcătuiesc conținutul contractului, singura manieră realistă de interpretare a acestor texte constă în a afirma, fără rezerve, că un contract, prin obiectul

Capitant Paris, 1939, p. 381; G. Ripert, *L'ordre économique et la liberté contractuelle*, Étude Génys, 1934, 1939, tome II, p. 347 și urm.; Ph. Malaurie, *Les contrats contraires à l'ordre public*, Librairie Générale de Droit et Jurisprudence, Paris, 1951, pp. 320-325; B. Starck, H. Roland, L. Boyer, *Droit civil. Obligations. 2. Contrat*, Litec, Paris, 1989, pp. 224-240; H., L. et J. Mazeaud et Fr. Chabas, *Leçons de droit civil. Obligations. Théorie générale*, tome II/premier volume, Montchrestien, Paris, 1998, p. 104 și urm.; Fr. Terré, Ph. Simler, Y. Lequette, *Droit civil. Les obligations*, Dalloz, Paris, 2013, pp. 418-436; J. Flour, J.-L. Aubert, E. Savaux, *Droit civil. Les obligations 1. L'acte juridique*, Armand Colin, Paris, 2002, p. 199 și urm.; P. Vasilescu, *Relativitatea actului juridic civil. Repere pentru a nouă teorie generală a actului de drept privat*, Ed. Rosetti, București, 2003, p. 54 și urm.

și cauza sa, nu poate fi valid dacă este contrar ordinii publice și bunelor moravuri².

Conceptele „ordine publică” și „bunele moravuri”, privite ca limite ale voinței juridice sau ale altor comportamente ale membrilor societății, pot fi întâlnite și în alte texte ale Codului civil, cum sunt: art. 1 alin. (4), care interzice uzanțele contrare ordinii publice și bunelor moravuri; art. 14 alin. (1), unde se prevede că exercitarea drepturilor și executarea obligațiilor trebuie să aibă loc cu bună-credință, în acord cu ordinea publică și bunele moravuri; art. 60, care reglementează dreptul de a dispune de sine însăși dacă nu se încalcă ordinea publică și bunele moravuri; art. 84 alin. (2), care interzice înregistrarea prenumelui copilului de natură a afecta ordinea publică și bunele moravuri; art. 196 alin. (1) lit. c), unde este reglementată nulitatea persoanei juridice al cărei obiect de activitate este ilicit, contrar ordinii publice ori bunelor moravuri; art. 626, care reglementează facultatea proprietarului de a consimți la limitarea dreptului său prin acte juridice, dacă nu se încalcă ordinea publică și bunele moravuri; art. 1.009 alin. (2), care declară nescrise dispozițiile testamentare ce sunt contrare ordinii publice și bunelor moravuri; de asemenea, art. 1.169 consacră principiul libertății contractuale și limitele sale: legea imperativă, ordinea publică și bunele moravuri. La acestea se mai adaugă dispozițiile privind nulitatea parțială [art. 1.255 alin. (1) C.civ.], precum și altele din materia contractelor speciale [art. 1.882 alin. (2) C.civ. cu privire la valabilitatea obiectului societății simple ori art. 2.263 alin. (2) C.civ. referitor la rezoluțiunea contractului de întreținere]. La acestea se adaugă multe alte dispoziții din legislația conexă Codului civil. Nu în ultimul rând, cele două concepte pot fi întâlnite și în câteva dintre dispozițiile Constituției României, dintre care sunt de reținut: art. 26 alin. (2), care prevede că persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăși, dacă nu încalcă drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri, și art. 53 alin. (1), conform căruia exercițiul unor drepturi sau unor libertăți

² Pentru o analiză în actualitate a principiului libertății actelor juridice civile sau autonomiei de voință, precum și a condițiilor de fond ale formării actelor juridice civile, a se vedea: *M. Nicolae*, *Drept civil. Teoria generală*, Vol. II. *Teoria drepturilor subiective civile*, Ed. Solomon, București, 2018, pp. 364-433.

poate fi restrâns numai prin lege și doar dacă se impune, după caz, printre altele, pentru apărarea ordinii publice sau moralei publice.

2. Funcțiile ordinii publice și bunelor moravuri în spațiul dreptului civil și, în general, în cel al libertății contractuale. Trăsături comune³

Ordinea publică și bunele moravuri sunt expresii în tandem care, în opinia majorității autorilor de specialitate, desemnează două noțiuni afine, adică deosebit de apropiate sau înrudite, atât prin natura lor conceptuală, cât și prin funcția pe care o îndeplinesc.

În primul rând, cele două noțiuni au aceeași natură conceptuală, fiind alcătuite din norme de conduită cu conținut nedeterminat, într-o continuă dinamică, în funcție de mutațiile care intervin în evoluția societății; de aceea, ele nu pot fi definite precis și cuprinzător, fiind nevoie, de cele mai multe ori, de intervenția și aprecierea instanțelor de judecată pentru a fi concretizate.

În al doilea rând, aceste noțiuni îndeplinesc aceeași funcție; din această perspectivă, ele sunt interdicții sociale care îngăduiesc și limitează libertatea contractuală și o relativizează; atât într-un caz, cât și în celălalt se urmărește asigurarea supremației societății asupra individului, apărarea interesului general contra egoismului indivizilor și întărirea coeziunii corpului social în ansamblu împotriva forțelor disociative care o amenință.

Acestea sunt, printre altele, motivele pentru care unii autori francezi au susținut și susțin că distincția dintre ordinea publică și bunele moravuri în materie contractuală se relevă a fi artificială⁴. Astfel, s-a apreciat că, în realitate, bunele moravuri sunt o parte componentă a noțiunii mai vaste, care este ordinea publică⁵. Așa de pildă, severitatea pe care a manifestat-o jurisprudența multă vreme cu privire la convențiile contrare moralei

³ A se vedea: B. Starck, H. Roland, L. Boyer, op. cit., p. 224; J. Flour, J.-L. Aubert, E. Savaux, op. cit., p. 200; Fr. Terré, Ph. Simler, Y. Lequette, op. cit., p. 378; J. Ghestin, 'Traité de droit civil. Les obligations. Le contrat: formation, Librairie Générale de Droit et de la Jurisprudence, Paris, 1988, pp. 84-86.

⁴ A se vedea B. Starck, H. Roland, L. Boyer, op. cit., pp. 224-225.

⁵ A se vedea J. Flour, J.-L. Aubert, E. Savaux, op. cit., p. 200.

sexuale, în numele bunelor moravuri, a constituit și continuă să constituie un mijloc de protecție a căsătoriei, care este și rămâne, fără discuție, o problemă sau instituție de ordine publică. La fel, exigența de a avea un comportament contractual de bună-credință, reclamată în trecut tot mai frecvent pentru momentul încheierii contractului, mai mult, prevăzută astăzi și ca o obligație în cursul negocierilor precontractuale, corespunde sentimentului că utilitatea socială a contractului face necesară existența unei loialități reciproce și permanente între părțile contractante. În toate aceste cazuri, precum și în altele, ideea morală există în considerarea interesului general al societății, adică a ordinii publice, fără a fi necesar să se examineze dacă ea face parte și se integrează ori nu în ceea ce numim bunele moravuri⁶.

Urmare acestor discuții, pare explicabilă soluția legislativă aleasă de legiuitorul francez cu ocazia reformei dreptului comun al contractelor în Codul civil de la 1804, realizată prin Ordonanța nr. 2016-131 din 10 februarie 2016; astfel, art. 1.102 alin. (2) C.civ. în noua reglementare prevede ca singură limită generală a libertății contractuale „regulile care interesează ordinea publică”; așadar, lipsește sintagma „bunele moravuri”, care înainte de reformă era considerată și ea o limită generală a principiului libertății contractuale⁷. Mai mult, sintagma a dispărut în totalitate din noile dispoziții care alcătuiesc regimul juridic comun al contractelor civile, respectiv acelea referitoare la condițiile de validitate a unui contract, în speță la conținutul contractului; astfel, în art. 1162 C.civ.fr., în noua redactare, se dispune: „Contractul nu poate deroga de la ordinea publică nici prin stipulațiile sale, nici prin scopul său, indiferent că acesta din urmă a fost sau nu cunoscut de toate părțile”. Pentru justificarea acestei absențe, s-a arătat că noțiunea „bunele moravuri” apare ca desuetă în raport cu evoluția societății moderne și că jurisprudența a abandonat-o progresiv în favoarea

⁶ Pe larg, a se vedea *L. Pop*, *Tratat de drept civil. Obligațiile*, Vol. II. Contractul, Ed. Universul Juridic, București, 2009, pp. 369-388.

⁷ Înainte de reforma dreptului comun al contractelor, principiul libertății contractuale nu avea o definiție legală. Legiuitorul francez de la 1804 s-a limitat să stabilească în art. 6 C.civ.: „On ne peut déroger, par de conventions particulières, aux lois qui intéressent l'ordre public et les bonnes mœurs”. Textul a fost apoi preluat și în art. 5 din Codul civil român din 1865 și aproape identic în art. 11 din noul Cod civil român.

noțiunii de „ordine publică”. În alți termeni, bunele moravuri ar intra astăzi în conținutul ordinii publice textuale și mai ales al ordinii publice virtuale. Aceasta pentru că, formal, expresia „regulile care interesează ordinea publică” pot include și ipotezele vizate de ceea ce se cheamă „bunele moravuri” și prin care se asigură protecția persoanei umane. Cu toate acestea, este necesar să precizăm că art. 6 C.civ.fr. este încă în vigoare, text în care se prevede: „Nu se poate deroga, prin convenții particulare, de la legile care interesează ordinea publică și bunele moravuri”; așadar, cel puțin până la modificarea acestei prevederi prin reforma întregului Cod civil francez, apreciem că „bunele moravuri” continuă să fie, textual, o limită generală a libertății contractuale și în spațiul dreptului civil francez⁸.

II. Ordinea publică. Noțiune. Surse

3. Noțiune⁹

Ordinea publică este o noțiune a cărei definiție a dat naștere la numeroase controverse în dreptul comparat și care poate fi întâlnită și se aplică și în alte domenii ale dreptului decât dreptul civil, printre altele, în dreptul public, dreptul procesual civil, dreptul internațional privat, în dreptul european. Analiza încercărilor de definire a acestei noțiuni ne arată că este

⁸ În legătură cu dispariția bunelor moravuri dintre limitele generale ale libertății contractuale în art. 1102 C.civ.fr. în noua formulare, a se vedea: *G. Chantepie, M. Latina*, La réforme du droit des obligations - Commentaire théorique et pratique dans l'ordre du Code civil, Dalloz, Paris, 2016, pp. 84-88; *Fr. Chénéde*, Le nouveau droit des obligations et des contrats. Consolidations - Innovations - Perspectives, Dalloz, Paris, 2016, p. 18; *O. Deshayes, Th. Genicon, Yv.-M. Laithier*, Réforme du droit des contrats, du régime général et de la preuve des obligations. Commentaire article par article, LexisNexis, Paris, 2016, p. 46; *L. Pop*, Conținutul principal al reformei dreptului comun al contractelor în Codul civil francez, în RRDP nr. 2/2018, pp. 269, 285-286.

⁹ A se vedea: *L. Julliot de la Morandière*, op. cit., p. 381 și urm.; *G. Ripert*, op. cit., p. 347 și urm.; *J. Ghestin*, L'ordre public, notion à contenu variable en droit privé français, în „Les notions à contenu variable en droit. Travaux du centre national de recherches de logique”, Bruxelles, 1984, p. 77 și urm.; *Fr. Terré*, L'ordre public à la fin du XXe siècle, Paris, p. 3; *Ph. Malaurie*, L'ordre public et le contrat, thèse, Paris, 1954.

aproape imposibil să se formuleze o definiție precisă, stabilă și unanim acceptată. Așa se explică faptul că doctrina și jurisprudența au conceput o multitudine de definiții, fără ca vreuna dintre ele să poată fi însușită fără rezerve. Acesta este motivul principal pentru care cei mai mulți doctrinari evită să formuleze o definiție, punând accentul pe analiza conținutului ordinii publice, care este într-o continuă dinamică, adeseori fluctuantă. De altfel, având ca principală finalitate apărarea valorilor și intereselor esențiale ale societății, ordinea publică este, fără îndoială, o noțiune suplă, care poate și trebuie să fie adaptată la nevoile generale ale epocii, precum și la diferite situații particulare importante.

Subliniem din nou ideea unanim acceptată că ne aflăm „în fața unei noțiuni care traduce preeminența intereselor generale ale societății asupra celor individuale”¹⁰. În această ordine de idei, având în vedere numeroasele definiții ale acestui concept, mai mult sau mai puțin nuanțate, credem că este util și interesant să reproducem unele dintre ele. Astfel, într-o formulare mai îndepărtată de zilele noastre, s-a afirmat scurt și concis că: „Ordinea publică este buna funcționare a instituțiilor indispensabile colectivității”¹¹; această definiție, alături de altele din aceeași vreme, se pare că este marcată de interpretările voluntariste ale Codului civil, care vedeau în ordinea publică un principiu superior ce se aplica numai în anumite cazuri și de o manieră excepțională. Cu certitudine că o asemenea concepție nu corespunde conținutului concret al normelor juridice imperative pe care legiuitorul de astăzi le consideră în mod expres de ordine publică. Mult mai reușită ni se pare definiția dată de un alt mare jurist francez în prima jumătate a secolului trecut, care afirma: „O dispoziție este de ordine publică ori de câte ori este inspirată și luată în considerare interesului general care ar fi compromis dacă particularii ar fi liberi să împiedice aplicarea legii”¹². De asemenea, este de reținut și formularea conform căreia ordinea publică este sinonimă cu „binele public, cu interesul general și cu tot ceea

¹⁰ A. Colin, H. Capitant, Curs elementar de drept civil, Vol. I, tradus în limba română, 1940, p. 12.

¹¹ Ph. Malaurie, op. cit., p. 69.

¹² Definiția aparține juristului M. Planiol și este reprodusă după Ph. Malaurie, op. cit., p. 263.

ce, pentru colectivitate, este condiția liniștei, dezvoltării și fericirii sale”¹³. În același sens, în doctrina noastră de drept procesual civil, s-a spus că o lege este de ordine publică „ori de câte ori ordonă sau oprește un act juridic a cărui aplicare este imediat vătămătoare întregului corp social. Când actul nu este imediat util sau vătămător, decât numai unuia sau câtorva din membrii societății, atunci legea care se ocupă de un asemenea act este de ordine privată. Pentru a aplica acest criteriu, actul trebuie privit *post factum* și *in concreto*, *in abstracto* și *in futurum*, orice dispoziție fiind dictată de un interes general ar trebui privită ca având caracterul de ordine publică”¹⁴.

Noțiunea de „ordine publică” nu a fost amplu pusă în discuție în spațiul doctrinei noastre de specialitate. Câteva definiții posibile, incomplete și cu totul enunțiative pot fi consultate în lucrarea Codul civil adnotat cu doctrina franceză și română și jurisprudența completă de la 1868-1924, avându-i ca autori pe C. Hamangiu și N. Georgean, vol. I (art. 1-460)¹⁵. Ulterior, în timpul regimului comunist, ordinea publică desemna normele care reglementează ordinea economică, socială și politică din statul socialist¹⁶. Nici după decembrie 1989 această problemă nu a constituit o preocupare a doctrinei noastre de specialitate, care s-a limitat să afirme că, în dreptul actual, „Ordinea publică privește puterea politică și de stat, structura organismelor statale și nestatale, autoritățile și instituțiile publice, structura proprietății și a economiei, precum și statutul juridic al cetățenilor și statutele persoanelor juridice”¹⁷. În ceea ce ne privește, în urmă cu peste două decenii, am arătat că prin ordinea publică înțelegem „toate dispozițiile imperative ale dreptului public și ale dreptului privat

¹³ M. de Vareilles-Sommières, Des lois d'ordre public et de la dérogation aux lois, apud E. Herovanu, Tratat teoretic și practic de procedură civilă, Iași, 1926, p. 55. A se vedea și P. Perju, Probleme de drept civil și drept procesual civil din practica secției civile și de proprietate intelectuală a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în Dreptul nr. 7/2008, p. 235.

¹⁴ E. Herovanu, op. cit., pp. 57-58.

¹⁵ Publicată în Editura SOCEC&Co S.A.R., București, 1930, pp. 38-41.

¹⁶ A se vedea Gh. Beleiu, Actul juridic civil în „Tratat de drept civil, vol. I, Partea generală”, Ed. Academiei, București, 1989, p. 173.

¹⁷ I. Albu, Drept civil. Contractul și răspunderea contractuală, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1994, p. 32.